

Historik mezi domovem a světem

JOSEF
TOMEŠ
historik

Z amerického Madisonu přišla zpráva, že tam 26. září po dlouhé těžké nemoci zemřel přední český historik Milan Hauner, vynikající znalec světových politických dějin 20. století.

Pocházel z elitní pražské měšťansko-intelektuální rodiny. Jeho praděd, restaurátor a hoteliér Vilém Hauner (1842–1919) vlastnil hotel U arcivévodý Štěpána (pozdější hotel Šroubek) na pražském Václavském náměstí.

Jeho děd dr. Vilém Julius Hauner (1877–1941), matematik a filozof, se od mládí intenzivně věnoval dějinám vojenství a publikoval o této oblasti několik významných prací. Za druhé světové války se zapojil do domácího protinacistického odboje; v září 1941 byl zatčen a koncem října téhož roku zahynul v koncentračním táboře Mauthausen.

Historii a politologii se věnoval i Milanův strýc Edgar Stanislav Hauner

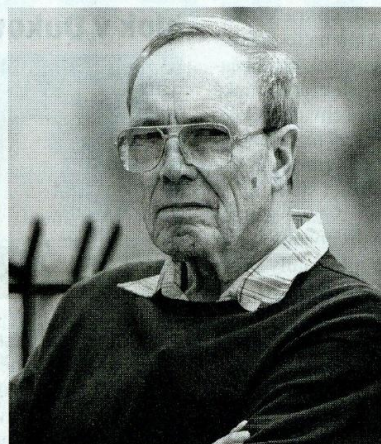
(1906–1942), absolvent pařížské Sorbonny, advokát v Praze a rovněž protinacistický odbojář, jenž byl za heydrichiády v červnu 1942 popraven na kobyliské střelnici.

Prateta Marie Haunerová-Votrubová (1878–1957) proslula jako překladatelka z osmi jazyků, básnička a fejetonistka.

Milan Hauner se narodil 4. března 1940. V letech 1957–62 vystudoval historii a bohemistiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a v letech 1964–68 tam působil jako vědecký aspirant. Ve druhé polovině šedesátých let také absolvoval studijní pobyt v Centru evropských studií v Nancy. Patřil k nejvýraznějším osobnostem tehdejší mláde, demokraticky zaměřené generace českých historiků.

Pozornost vzbudil již svou disertační prací Anglicko-německá námořní rivalita 1908–1912, jež předznamenala jeho další badatelskou orientaci na problematiku velmocenského soupeření ve 20. století.

Po sovětské okupaci Československa v srpnu 1968 se rozhodl emigrovat do Anglie, kde obdržel stipendium od Cambridgeské univerzity, v jehož rám-

Milan Hauner (1940–2022)

FOTO MAFRA

ci napsal objevenou disertaci o německých a japonských snahách využít indické nacionalistické hnutí ve strategických plánech za druhé světové války.

V následujícím období působil na Oxfordské univerzitě, kde se podílel na kolektivním projektu hospodářských dějin východní Evropy, a v Německém historickém institutu v Londýně. Spolupracoval s českoslo-

venským exilem, stal se členem Společnosti pro vědy a umění a v letech 1974–76 vedl východoevropské oddělení londýnského sekretariátu Amnesty International.

Dokumentace odboje i disentu

V roce 1980 přesídlil do Spojených států, kde zakotvil na Wisconsinské univerzitě v Madisonu, na níž se již předtím stala profesorkou jeho manželka Magdaléna Haunerová, mezinárodně renomovaná specialista v oboru afrických jazyků a literatur. Nadcházejících třicet let postupně hostoval na četných evropských univerzitách, od roku 1990 opakovaně i na své mateřské Univerzitě Karlově.

Ve svých početných studiích a monografiích se zaměřoval na dějiny diplomacie v meziválečném období a za druhé světové války, na historii nacistického Německa a druhého československého zahraničního odboje i na problematiku ruské a sovětské imperiální expanze ve Střední Asii. Dějepisným bestsellerem se stala jeho podrobná datová biografie Adolfa Hitlera (*Hitler: A Chronology of His Life and Time*, 1983 a několik dalších vydání), poslé-

ze publikovaná i v českém překladu Hitler den po dni (2017). Ve spolupráci se svým přítelem Vilémem Prečanem se podílel i na dokumentaci činnosti československého exilu a domácího disentu. Od počátku 90. let editoval do té doby nepublikované rukopisy Edvarda Beneše a v roce 2007 vydal kritickou edici Benešových pamětí *Mnichovské dny a Od Mnichova k nové válce a k novému vítězství*.

Po listopadu 1989 pravidelně pobýval ve své staré vlasti, kde bádával v archívech, přednášel a zpovídal ještě žijící pamětníky. Rád se setkával se svými dávnými učiteli, kolegy a přáteli, ale i s historiky nastupující mladé generace, kterým se snažil pomáhat v jejich zahraničním rozletu. Překypoval pracovním elánem a vždy přinášel pohodu a tvůrčí náladu, bez ohledu na svůj věk působil přímo mladistvě. Uprostřed příprav pražské oslavy jeho osmdesátých narozenin, v lednu 2020, byl však v svém americkém domově postížen mozkovou příhodou a nedlouho poté těžkým průběhem covidové infekce. Z vážného, přes velkou péči lékařů i milující rodiny, beznadějného zdravotního stavu ho po dvou letech vysvobodila smrt.